



ΜΕΡΙΚΗ ΑΝΑΣΚΟΠΗΣΗ ΣΤΗΝ ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΩΝ ΣΑΡΑΚΑΤΣΑΝΑΙΩΝ

Οι Σαρακατσάνοι όπως έχει αποδεδειχθεί από διαφόρους διακεκριμένους Ιστορικούς, Λαογράφους και Ανθρωπολόγους Ερευνητές, Έλληνες και Ξένους, είναι μια πανάρχαια Ελληνική νομαδική φυλή που οι ρίζες της χάνονται στα βάθη των αιώνων.

Μιλούσαν και μιλούν μονό την Ελληνική γλώσσα ενώ μετά από έρευνες έχει διαπιστωθεί ότι κατά την ομιλία τους κάνουν χρήση πολλών αρχαίων και μάλιστα ομηρικών λέξεων.

Αντίστοιχα πολλά έθιμα τους των σημαντικών γεγονότων της ζωής τους καθώς επίσης και ήθη της καθημερινότητας τους ανάγονται στην Αρχαία Ελλάδα ενώ ίδιες περιγραφές αυτών συναντούμε στον Όμηρο. Συνυφασμένος μάρτυρας προλεχθέντος είναι και η λαϊκή τους τέχνη, όπως αυτή αντικατοπτρίζεται στην ξυλογλυπτική, στην υφαντική και κεντητική τέχνη, στα είδη οικιακής ένδυσης και τα ρούχα τους (ειδικά στην γυναικεία φορεσιά τους) όπου βλέπουμε καθαρά αποτυπωμένα αρχαία Ελληνικά σχέδια.

Μοναδική τους απασχόληση ήταν η κτηνοτροφία και κυρίως η προβατοτροφία, πράγμα το οποίο διαμόρφωσε αυτόν τον νομαδικό τρόπο ζωής καθώς στον ελλαδικό χώρο, τα θερμά καλοκαίρια τους ανάγκαζαν να ανεβαίνουν για έξι μήνες στα ορεινά βοσκοτόπια των βουνών, ενώ οι βαρείς χειμώνες τους υποχρέωναν να ξεχειμάσουν στους εύφορους ζεστούς κάμπους. Έχοντας αυτόν τον τρόπο ζωής διαμόρφωσαν τα τσελιγκάτα, μικρές οργανωμένες κοινωνίες (που αποτελούνταν συνήθως από 5-10 οικογένειες), με ιεραρχία, κανόνες, δική τους οικονομική διαχείριση, δάσκαλο για την εκπαίδευση των παιδιών και το άγραφο εθιμικό δίκαιο που εφαρμόζονταν από τους γεροντότερους.

Σύμφωνα με την Σαρακατσάνικη παράδοση κοιτίδα των Σαρακατσαναίων είναι η ευρύτερη περιοχή του ορεινού όγκου των Αγράφων όπου και υπήρχε ευρεία συσπείρωση. Κατά την διάρκεια



της τουρκοκρατίας και προεπαναστατικά, μετά τον θάνατο του Κατσαντώνη το 1808, ο οποίος ήταν μια από της ηγετικές μορφές των Σαρακατσαναίων, διασκορπίστηκαν σε όλο σχεδόν τον ελλαδικό χώρο, εκτός των νησιών, με μοναδική εξαίρεση την βόρεια Εύβοια. Φτάσανε δε έως τα γειτονικά κράτη της Βαλκανικής, Βουλγαρία και Σκόπια.

Η συμβολή τους στον εθνικοαπελευθερωτικό αγώνα του 1821 ήταν σημαντική και ουσιώδης καθώς τα τσελιγκάτα τους στήριζαν και υπέθαλπαν τους κλεφταρματωλούς και τον αγώνα ενώ έχουν να αναδείξουν σπουδαίες προσωπικότητες, οπλαρχηγούς του αγώνα. Ενδεικτικά αναφέρουμε μερικούς: Γέρο Δίπλας. Γ. Καραϊσκάκης, Α. Κατσαντώνης, Γ. Λιακατάς, Κ. Λεπενιώτης, Δ. Χασιώτης, Δ. Κατσαρός και άλλους...

Με την ίδρυση του νεοσύστατου Ελληνικού κράτους κατά τον ίδιο τρόπο οι Σαρακατσάνοι που βρισκόταν στην σκλαβωμένη ακόμη Μακεδονία και Θράκη στήριξαν σημαντικά τον μακεδονικό αγώνα ενώ κι εδώ δεν λείπουν οι προσωπικότητες που ξεχώρισαν όπως ο Καπεταν Γαρεφης κ.α.

Με την απελευθέρωση όλης της Ελληνικής επικράτειας οι Σαρακατσάνοι συνέχισαν να έχουν τον ίδιο νομαδικό τρόπο ζωής έως την δεκαετία του 1950 του προηγούμενου αιώνα. Έκτοτε εγκαταλείποντας τον παραδοσιακό τρόπο ζωής εγκαταστάθηκαν μόνιμα σε οικισμούς και άρχισαν να ασχολούνται και με άλλα επαγγέλματα όπως γεωργία, εμπόριο, κ.α., ενώ οι νέοι εστράφησαν με αξιοθαύμαστη επιτυχία στα γράμματα όπου και διέπρεψαν.

Έτσι σήμερα στον Ελλαδικό κορμό έχουμε Σαρακατσάνους στις περιοχές της Αττικής, Στερεάς Ελλάδος, βόρειας Ευβοίας, Ηπείρου, Θεσσαλίας, κεντρικής και ανατολικής Μακεδονίας, Θράκης, ενώ πολλοί υπάρχουν και στην Πελοπόννησο. Εκτός Ελλάδος υπάρχουν στην Βουλγαρία και λίγοι στα Σκόπια αφού οι



ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΑ ΟΜΟΣΠΟΝΔΙΑ

ΣΥΛΛΟΓΩΝ ΣΑΡΑΚΑΤΣΑΝΑΙΩΝ

περισσότεροι έφυγαν την περίοδο 1963-1968 και εγκαταστάθηκαν μόνιμα στην Ελλάδα στο Κορδελιό Θεσ/νίκης.

Η αλλαγή του τρόπου ζωής σε συνδυασμό με την συνακόλουθη κάθοδο στις πόλεις, οδήγησαν στην ίδρυση των συλλόγων με σκοπό τη διαφύλαξη και διατήρηση της πολιτισμικής κληρονομιάς.

Ο Πρώτος σύλλογος που ιδρύθηκε είναι ο Σύνδεσμος Σαρακατσαναίων Λάρισας « Ο ΚΑΤΣΑΝΤΩΝΗΣ » που ιδρύθηκε το 1962. Η ραγδαία αύξηση των Συλλόγων Σαρακατσαναίων τα αμέσως επόμενα χρόνια οδήγησαν στην ανάγκη δημιουργίας ενός δευτεροβάθμιου οργάνου, με αποτέλεσμα να φτάσουμε το 1981 στην ίδρυση της Π.Ο.Σ.Σ. «Πανελλήνια Ομοσπονδία Συλλόγων Σαρακατσαναίων».

ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΑ ΟΜΟΣΠΟΝΔΙΑ ΣΥΛΛΟΓΩΝ ΣΑΡΑΚΑΤΣΑΝΑΙΩΝ

Η Πανελλήνια Ομοσπονδία Συλλόγων Σαρακατσαναίων ιδρύθηκε το 1981 από 15 μέλη συλλόγους Σαρακατσαναίων και ήταν οι σύλλογοι: νομού Έβρου, Κομοτηνής, Ελευθέριου Κορδελιού Θεσ/νίκης, νομού Πιερίας, επαρχίας Θηβών, νομού Βοιωτίας, νομού Θεσσαλονίκης, νομού Ημαθίας, νομού Πέλλας, νομού Αττικής, επαρχίας Φαρσάλων, νομού Λαρίσης, νομού Καρδίτσας, νομού Φθιώτιδος, νομού Τρικάλων και ο σύλλογος Σαρακατσαναίων φοιτητών Θεσσαλονίκης.

Σήμερα απαρτίζεται από 44 μέλη συλλόγους και αποτελεί ένα δευτεροβάθμιο όργανο το οποίο εκτός από την διατήρηση και μετάδοση της τεράστιας πολιτιστικής μας κληρονομιάς και ερευνά, μεταξύ των άλλων σκοπών του είναι και ο συντονισμός της δράσης των συλλόγων Σαρακατσαναίων που υπάρχουν σε όλη την Ελλάδα καθώς επίσης και η δημιουργία σε πανελλήνια κλίμακα ευκαιριών και κινήτρων, για την επικοινωνία και γνωριμία μελών.



Παράλληλα η Π.Ο.Σ.Σ., αποτελεί τον συνδετικό κρίκο μεταξύ των Σαρακατσάνων της διασποράς τους οποίους ενισχύει στην διατήρηση της πολιτισμικής μας κληρονομιάς και στην διατήρηση της ελληνικής γλώσσας τόσο με τους Σαρακατσάνους της ευρύτερης διασποράς όσο και με αυτούς των Σκοπίων που έχουν δικό τους σύλλογο αλλά και της Βουλγαρίας οι οποίοι έχουν ιδρύσει 17 συλλόγους και την δική τους ομοσπονδία που διατηρεί αγαστές σχέσεις συνεργασίας με την Π.Ο.Σ.Σ..

Από την ίδρυση της έως σήμερα η Π.Ο.Σ.Σ. παράγει τεράστιο πολιτισμικό έργο. Με τα τακτικά της οργανωτικά συνέδρια που γίνονται κάθε δύο έτη με σκοπό την επίλυση οργανωτικών θεμάτων των μελών καθώς επίσης και τον προγραμματισμό δράσεων λειτουργίας. Εκτός των προγραμματισμένων οργανωτικών της συνεδρίων και των συνοδών προέδρων των συλλόγων έχει πραγματοποιήσει τα τρία επιστημονικά συνέδρια Ελλάδος και διασποράς, το πρώτο το 1996 στο πολεμικό μουσείο Αθηνών και το δεύτερο το 2006 στο πανεπιστήμιο Θεσ/νίκης, και το τρίτο 2016 στην πόλη της Λαμίας στο Δημοτικό Θέατρο. Ενώ δεν λείπουν από το φάσμα δράσης της, οι ημερίδες, συναυλίες, επετειακές εκδηλώσεις καθώς επίσης και οι συνδιοργανώσεις τοπικών εκδηλώσεων με τους συλλόγους μέλη.

Έχει ιδρυθεί η Δ.Σ.Μ. «ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΣΑΡΑΚΑΤΣΑΝΙΚΩΝ ΜΕΛΕΤΩΝ», που απαρτίζεται από διακεκριμένους Σαρακατσάνους επιστήμονες, με σκοπό την εκπόνηση εργασιών σχετικές με την έκδοση βιβλίων, πορισμάτων συνεδρίων και ημερίδων, και επίσης την γνωμοδότηση για σημαντικά θέματα τόσο της Π.Ο.Σ.Σ. όσο και των συλλόγων. Αναπόσπαστο κομμάτι και συνυφασμένη με την πορεία της αποτελεί και η έντυπη εφημερίδα της «ΗΧΩ ΤΩΝ ΣΑΡΑΚΑΤΣΑΝΑΙΩΝ» η οποία εκδίδεται σε εξαμηνιαία βάση, όπως επίσης και οι σαρακατσάνικες εκδόσεις, βιβλία τα οποία εκδίδει η Π.Ο.Σ.Σ. σε συνεργασία με επιστήμονες.



ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΑ ΟΜΟΣΠΟΝΔΙΑ

ΣΥΛΛΟΓΩΝ ΣΑΡΑΚΑΤΣΑΝΑΙΩΝ

Επιπρόσθετα διαθέτει και ηλεκτρονική εφημερίδα στην σελίδα: <http://www.hxwsarakatsanwn.gr> Επίσης λειτουργεί ιστοσελίδα με όλα τα νέα και τις δραστηριότητες της Ομοσπονδίας καθώς και των συλλόγων-μελών αυτής στη διεύθυνση <http://www.e-sarakatsanos.gr>

Στην ιστοσελίδα της Π.Ο.Σ.Σ. φιλοξενείτε το πρώτο διαδικτυακό ραδιόφωνο των Σαρακατσαναίων «Ράδιο ΗΧΩ των αρακατσαναίων» που λειτουργεί όλο το εικοσιτετράωρο σε ετήσια βάση.

Επίσης από το 2013 καθιερώθηκε και γίνεται κάθε χρόνο το δεύτερο Σαββατοκύριακο του έτους, η εκδήλωση «ΚΟΠΗ ΤΗΣ ΣΑΡΑΚΑΤΣΑΝΙΚΗΣ ΠΗΤΑΣ» **(Βασιλόκλουρα Μπουκβάλα)** που ανατίθεται και διοργανώνεται κάθε φορά και από άλλω Σύλλογο.

Επιστέγασμα και κορωνίδα όλων των εκδηλώσεων αποτελεί το Πανελλήνιο Αντάμωμα Συλλόγων Σαρακατσαναίων που πραγματοποιεί η Π.Ο.Σ.Σ. κάθε χρόνο το τελευταίο Σαββατοκύριακο του Ιουνίου στα Περτουλιώτικα Λιβάδια του νομού Τρικάλων με τη συμμετοχή των συλλόγων μελών της Π.Ο.Σ.Σ. και πλήθος κόσμου, Σαρακατσαναίων και μη, (20.000 το ελάχιστο) και είναι η πολυπληθέστερη υπαίθρια εκδήλωση πολιτιστικού φορέα Πανελληνίως.

Έχει γίνει θεσμός και αποτελεί πόλο έλξης για όλους ενώ κατά τη διάρκεια του γίνεται αναπαράσταση του παραδοσιακού τρόπου ζωής των Σαρακατσαναίων, το Βιωματικό Καραβάνι, αφηγήσεις περιστατικών, αναπαράσταση αθλημάτων, παρουσίαση παραδοσιακών χορών κλπ. Παράλληλα το αντάμωμα είναι ένα βήμα προβολής των εθνικών μας θεμάτων αλλά και θεμάτων παγκόσμιας σημασίας καθώς κάθε χρόνο αφιερώνεται σε ένα συγκεκριμένο κομμάτι του ελληνισμού, ιστορικά, παγκόσμιας εμβέλειας όπως: Βόρεια Ήπειρος, Κύπρος, Θρησκεία, Φυσικό περιβάλλον, Εθνικούς ήρωες, κ.α.